

העיורון של דיין גרם וגרש אותם מהחדר החולים את אישור

דיין, לשער שהוא יחלים ממנו במהירות שתפתיע את ספרי הרפואה.

אחרי הפציעה בעינו ואיבוד הדם הרב שנגרם לו, משום שהוא הגיע לבית-חולים רק אחרי שעות ארוכות, היו רופאים מעטים שהיו מוכנים להמר שדיין יחלים. כשנפל עליו גוש אדמה עצום, והוא חולץ ממנו רק בקושי, הזהיר מי שטיפל בו אז, הפרופסור חיים שיבא, את בני מיש-פחתו: "יש לו סיכוי קטן לצאת מזה". דיין היה מלא שברים וחבלות פנימיות בכל חלקי גופו, וגרון מלוסק. במיקרה הטוב, חשב שיבא, יצא דיין, בזכות כוח רצונו העז, כשהוא נכה לכל חייו ונטול כוח דיבור. דיין הבריא בתוך ימים ספורים ובעקשנות הצליח להתחיר לעצמו, בעזרת תרגילים, את כוח הדיבור.

כשהתגלה הסרטן בגופו של דיין, היה ברור שהפעם זהו הסוף. נגד סרטן לא מספיק כוח רצון ולא מספיק להיות משה דיין, אך דיין הוכיח שוב שהוא יכול למחלה. דיין הוא בין המעטים המאושרים שהצליחו להחלים לחלוטין ממחלת הסרטן. גם כשהתגלה שהוא זקוק לניתוח הלייזר בעינו, נתנו מעט רופאי עיניים מפורסמים

היורש אריק שרון יחד עם רעייתו ליני הגיעו בשבת בצהריים לבית דיין לדקות ספורות. לאריק היו מריבות רבות עם דיין. הוא סירב להתראיין לעיתונאים, שנדחפו בגסות על ידי שומרי ראשו.

השגריר סם לואיס, יחד עם אשתו סאלי, בפתח הבית בצהלה. לואיס נראה מוכה ממות דיין, סאלי באה שלוש פעמים במשך השבת.

(המשך מעמוד 5)

לא רוצה הספרים ואני לא רוצה מטחי כבוד. את ההספרים הוא לא רצה משום שידע, ככל הנראה, מי ייבחר להספיד אותו. את מטחי הירי הוא לא רצה, ככל הנראה, מסיבות אחרות. דיין השתתף ביותר מדי הלוויות מלזות במטחי ירי בימי חייו.

בערב חג הסוכות קרא דיין, כהרגלו, את כל העיתונים שהופיעו באותו היום. לפתע נחו עיניו על קטע מספר חדש שיצא בארצות-הברית, שתורגם והודפס בדיעות אחרונות, העיתון שבו הירבה דיין לכתוב בחודשים האחרונים. עיתונאי אמריקאי כתב ספר ביוגרפי על גולדה מאיר, תחת השם גולדה, המלכה הבלתי מוכרת של ישראל. בקטע שפורסם היו כמה שורות על יחסי גולדה ודיין ועל התנהגותו של דיין במלחמת יום-הכיפורים.

דיין רתח מכעס, אם כי כהרגלו, היה זה כעס עצור. הוא הראה את הקטע לרחל, התווכח איתה, והסביר לה את האמת, כפי שהוא ראה אותה. ביום הששי האחרון, יום מותו, הוא עדיין לא נרגע מהספר על גולדה. הוא הכתיב לרחל מיכתב שאותו יבקש לשגר באותו היום לידיעות אחרונות. היתה זו השיחה הממשית האחרונה בינו ובין רחל. אחרי מותו אמרה רחל לידידה: "משה מת כועס, רוגז ומאוכזב".

יומיים קודם לכן, כמה שעות לפני שאושפז, נפגש דיין עם משה ("מויש") פרלמן. פרלמן, שהיה דובר צה"ל ואחד ממקורבי דיין, הוא סופר מצליח שתירגם וערך כמה מספריו של דיין. השניים נפגשו כדי לדון בעבודה משותפת חדשה, אך השיחה הפכה למונולוג של דיין על החיים, ובעיקר על המוות. גם עם מויש, כמו עם רחל בימים האחרונים, הירבה דיין לדבר על הוריו, שמואל ודבורה דיין.

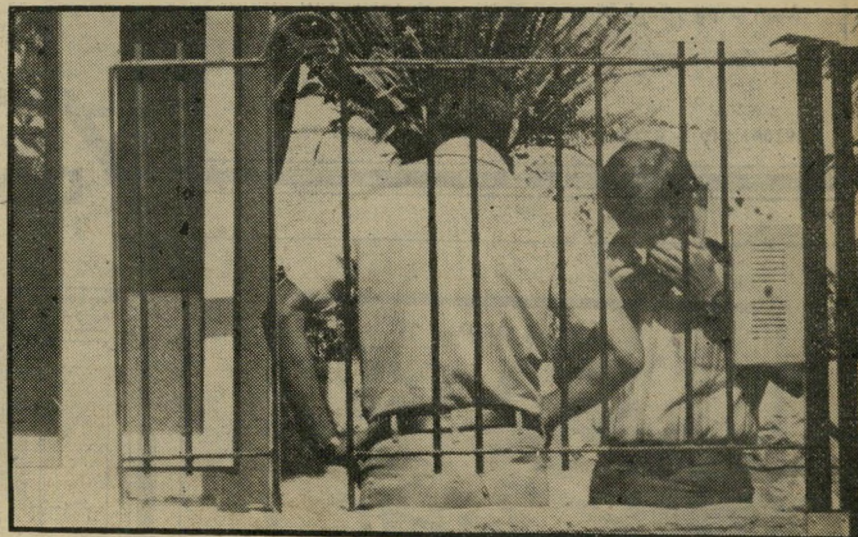
בימי חייהם של ההורים לא היה דיין הבן המסור ביותר בעולם. הוא אומנם העריך את אמו ואהב, שוב, בצורה הדיינית המיוחדת, את אביו, אבל כימעט אף פעם לא טרח להזכיר אותם בשיחות חולין עם ידידים. בימים האחרונים הירבה דיין לדבר עליהם, כפי שהירבה לדבר על חלקת הקבר בנהלל שבה חזר להיקבר. מויש היה מודאג. הוא, שהכיר את דיין היטב ובילה איתו שעות על גבי שעות בעבודה משור תפת, גילה לפתע את הדיין העייף, הדיין שאינו מוכן להילחם.

כוח רצון

עז

הרופאים שברקו את דיין כשנכנס לבית-החולים היו מעודדים. נראה היה שדיין לקה בהתקליב קל, אולם הם יכלו, על סמך הבדיקות ועל סמך היכרותם את

שומר הראש בוכה שלום, שהיה במשך שנים רבות שומר הראש של משה דיין, בילה איתו רבות משעותיו הקשות, והיה לבן-בית, שמר בשבת האחרונה על שער הבית, כדי למנוע מסרדנים להיכנס. ברגע מסויים לא יכול היה שומר-הראש הקשוח להתאפק ופרץ בבכי מר.

המשדה ייגאל ידן, חבר ועדת-אגרנט שטיהרה את דיין מאשמת מחזל יום-הכיפורים, הופיע בבית בצהלה במוצאי-השבת. ידן התייצב מול העיתונאים לפני שנכנס לבית, וערך מסיבת עיתונאים זוטה אחרי שסיים את ביקורו.